

Geiger Richárd, a szecessziós szépség festője

Novotny Erzsébet

A 19. század végének és a 20. század első évtizedének békéje, gazdasági fejlődése minden társadalmi réteg számára könnyebb, nyugalmasabb életet biztosított. A megnövekedett szabadidő eltöltésére is sok lehetőséget kínált a kulturális és közélet.

Geiger Richárd kora minden rezdülésére érzékeny művész volt. Megérezte a korszak polgári fejlődéséből fakadó kulturális és társadalmi igényeket, és tehetségét, szorgalmát ezek betöltésére irányította. A festészet mellett a nyomtatásban megjelenő alkalmazott grafika vált elsődleges tevékenységi területévé. A nyomtatványok akkorra már az élet szinte minden területén megjelentek, és ő tervezett is mindenfélét, legtöbbször azonban könyvillusztrációt, képes-

lapokat, báli meghívókat és a bálókhoz tartozó kisnyomtatványokat, jelvényeket, emblémákat, de a Knerek számára könyvdíszeket, iniciálékat, részvénygrafikákat is.

A festőművész grafikus Bécsben született 1870. június 29-én. Művészeti tanulmányait a bécsi festőakadémián kezdte meg, majd a párizsi École des Arts-ban folytatta, ahol a figyelmét a csavargók élete is megragadta, ebből a témakörből számos képet festett idősebb korában is.

A Millennium körüli pezsgő élet Budapestre vonzotta. A századforduló táján több évig dolgozott a *Kosmos Műintézet Kő- és Könyvnyomda és Hírlapkiadó Részvénytársaságnál*. Itt készült az általa tervezett több száz postai képes levelezőlap nagy része. Szecessziós stílusú zsánerképei, hazai

Képeslapok az 1900-as évekből – *Sorgente di Loser János Budaörs, Budapest; Üdvözet a Császár Fürdőből, Budapest (Bedő-gyűjtemény)*

Előzékgrafika részlet – *A világ történelme* című könyvsorozat, szerk. Endrei Zalán, *Globus Műintézet és Kiadóvállalat R.-T., Budapest, 1906*

Báli meghívó – Trencsényi Körjegyzői Nyomda, Trencsén, 1905 (A Magyar Nemzeti Levéltár közlési engedélyével)

A magyar parlamentben – Tolnai Világlapja, 1908. 4. szám

Geiger-önarckép munka közben – Festett levelezőlap Kner Imrének írt üzenettel, 1910 (A Magyar Nemzeti Levéltár közlési engedélyével)

Báli meghívók – Kner Izidor Könyvnyomdai Műintézet, Gyoma, 1909 (Kner-gyűjtemény)

Huszárjaink vakmerő támadása ... – A világháború képes krónikája folyóirat, 1914. december 6.

Huszárok támadásban – Képeslap (Nádasdy Ferenc Múzeum, Sárvár NFM-T 66.47.462)

és határon túli tájakat, városokat ábrázoló levelezőlapjai nemcsak itthon, de a Monarchia más területein is népszerűek voltak, a *BKWP kiadó* által még a tengeren túlra is eljutottak.

Grafikus tevékenysége során sok kiadóval került kapcsolatba. Rövid idő leforgása alatt kora egyik legfoglalkoztatottabb könyv- és hírlap-illusztrátorává vált. A *Magyar Könyvkiadó Társaság* számára ifjúsági és mesekönyveket illusztrált 1904–1905-ben, majd az 1906 és 1908 között Endrei Zalán szerkesztésében megjelenő *A világ történelme* című hatkötetes mű grafikáit készítette el a *Globus Műintézet és Kiadóvállalat*² megbízásából³. Ezután Vörösmarty összes műveinek illusztrálása következett 1907-ben a *Világ-irodalom Kiadó* számára.

Az 1910-es évektől kisebb kiadók mellett a *Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap és Könyvkiadó Társaság*, az *Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt.*, a *Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat Rt.*, a *Forrás Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat Rt.*, valamint a *Kner Izidor Könyvnyomdai Műintézet* megrendelésére dolgozott a legtöbbet.

Többek között a klasszikus Verne-sorozatokhoz (1910-es évek, majd az 1930-as évek), Andersen meséihez (1922), a Münchhausen kalandjaihoz

(1922) és más ifjúsági, fantasztikus és bűnügyi regényekhez (1920-as, 1930-as évek) készített képzeletdús rajzokat. Az általa gazdagon illusztrált könyvek még ma is keresettek az antikvár piacon.

A könyveken kívül rendszeresen jelentek meg művei a *Magyar Géniusz*, az *Üstökös*, a *Borsszem Jankó*, az *Érdekes Újság*, a *Tolnai Világlapja*, a *Magyar Figaró*, a *Kis Élet* és a *Képes Újság* hasábjain. Témakörei, a lapok sokszínűségéhez igazodva, a közéletet, a szórakoztatást és a politikát is felölelték.

A háború alatt nagyon sok, a katonák hősiességét bemutató rajz, festmény készült, melyeket képeslapként is terjesztettek. A hazafias jelmondatok, szimbólumok egységes, kampányszerű használata a hadműveletek kiegészítőjévé vált. A besorozott művészek a fronton, mások a hátszországban alkottak. Geiger az utóbbiak közé tartozott, főleg a *Tolnai Világlapja* és *A világháború képes krónikája* folyóirat számára készítette festményeit.

Az illusztrációkkal párhuzamosan számtalan kisnyomtatványt tervezett, például báli meghívókat a *Trencsényi Körjegyzői Nyomda* és Kner Izidor megbízásából, ex-libriseket, film- és rek-

Könyvillusztráció – Drumár János: *Kassiopeia. Fantasztikus regény*, Kner Izidor Könyvnyomdai Műintézet, Gyoma, 1914 (Kner-gyűjtemény)

Iniциálé, forgalmazó: lipcsei Numrich betűöntöde – Kner Imre: *Könyv a könyvről*, Kner Izidor Könyvnyomdai Műintézet, Gyoma, 1912 (Kner-gyűjtemény)

lámplakátokat, emblémákat, jelvényeket stb. Az Alkoholelles plakát versenyre beküldött munkájával 1912-ben a verseny díját is elnyerte.

A festészet természetesen végigkísérte egész életét. Munkássága során több helyen is volt műterme Budapesten, ahol arcképeket, aktokat és zsánerjeleneteket festett. Arcképei olyan keresetek voltak, hogy még Pretoriából is kapott felkérést⁴. Részt vett a művészközéletben, tagja volt a *Nemzeti Szalonnak*, 1908-tól rendszeresen kiállított itt, 1913-tól a *Műcsarnok* kiállításain is szerepelt. Műalkotásaival több díjat nyert. Idősebb korában teljesen visszatért a festészethez. A kor ízlésének megfelelő képeivel a budapesti és vidéki galériák tárlatain találkozhatott a közönség.

Geiger Richárd festőművész 1945. február 9-én, életének 75. évében hunyt el Budapesten. Korának történelme, az első világháború és politikai-gazdasági következményei, a második világháború komoly nehézségeket jelentettek a sorstársak és az ő számára is. A holokauszt időszakában elszenvedett lelki és fizikai megpróbáltatásokba szervezete már végképp belefáradt.

Fekete szivárvány filmplakát – Kunossy Műintézet, 1916

Geiger Richárd életművéhez idén több kiállítás is kapcsolódik.

A gyomai Kner Nyomdaipari Múzeumban 2022 áprilisától látható a *Geiger Richárd alkalm-*

Oklevél – A Budapesti Magy. Kir. Posta-, Távirda- és Távbeszélő Műszerészek Dalköre, 1909 (Bedő-gyűjtemény)

zott grafikai munkái a Kner Nyomdában 1909–1916 című időszakos kiállítás, amely eredeti festmények, grafikák és nyomdatermékek segítségével mutatja be a csaknem egy évtizedes együttműködés remekeit. Kner Izidor figyelmét a Trencsényi Körjegyzői Nyomda által 1905–1906-ban kiadott meghívó mintafüzetekben lévő szecessziós báli meghívók hívhatták fel Geiger Richárdra. A kapcsolatfelvétel igen jól sikerült: a Röpke Lapok 1910. évi 5. számában megjelenő báli meghívó minták többsége már Geiger Richárd rajza, illetve festménye felhasználásával készült, az együttműködésük idején a nyomda által gyártott kb. 700 féle meghívóból pedig több mint a fele. A közös munkának a Kner Nyomda alkalmazott művészeti stílusának kialakításában is kiemelkedő szerepe volt: a szecesszió, a neoreneszánsz, illetve William Morris stílusjegyeinek követése átmenetet jelentett a Kozma-féle illusztrációkkal jellemezhető későbbi stíluskorszakba.

A veszprémi Művészetek Házában 2022. szeptember 24-én nyíló kiállítás a festőművész teljes

alkalmazott grafikai életművéből válogat. Több száz különféle célra készült nyomtatott termék, képeslapot, könyvillusztrációt, sajtótermékben megjelent grafikát, plakátot, ex-librist, alkalmi nyomtatványt csodálhatunk meg. Ugyanezt az anyagot később Budapesten is megtekinthetjük.

HIVATKOZÁSOK

- 1 Salomon Kohn (1873–1944) osztrák fotós és kiadó, testvéreivel, Adolffal és Alfreddel együtt alapította meg 1898-ban a „Postkartenverlag Brüder Kohn”-t (Bruder Kohn Wien I., röviden BKWI). Cégük volt az első, mely ismert művészek alkotásait ábrázoló, postai forgalomba kerülő képeslapokat adott ki (Kunstpostkarten).
- 2 1901-ig Kosmos Műintézet Kő- és Könyvnyomda és Hírlapkiadó Részvénytársaság, 1903-ig Beer E és társa.
- 3 A mű füzet sorozat formájában is megjelent.
- 4 Színházi Élet, 1928. 22. szám, 63. old.